

Тетяна Миколайко

ЖИВОПИС ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст. У ТРОЇЦЬКОМУ СОБОРІ

У статті проаналізовано розписи на склепіннях вітваря, центрального купола та центральної нави Троїцького собору, де проілюстровано дві молитви «Отче наш» та «Символ Віри». Їхню появу автор пов'язує із діяльністю чернігівського архієпископа Михайла Десницького.

Ключові слова: живопис, композиції, Троїцький собор, Михайло Десницький, склепіння, вітвар, іконостас.

Розписи кожного собору – це «Святе Письмо у живописі», спосіб донести до вірян інформацію через сакральне мистецтво. Це зумовило значну увагу до них священиків, а згодом і дослідників. Стаття присвячена розписам на склепіннях вітваря, центральної нави, північного і південного трансептів одного з найбільших соборів Чернігова – Троїцького. Інтер'єр Троїцького собору під час ремонтів після пожеж у 1731 р. та 1808 р. не піддавався масштабним перебудовам. Тому в період реставраційних робіт зберігся монументальний живопис різних періодів, і якщо першопочатковий розпис дійшов фрагментарно, то живопис XVIII – XX ст. – значно краще. Фахівці вважають, що живопис Троїцького собору першої половини XIX ст. виконаний на високому професійному рівні. Він найкраще зберігся на стелі центральної частини храму та відреставрований у 70-80 рр. XX ст. бригадою художників-реставраторів Київських спеціальних науково-реставраційних майстерень під керівництвом В. Бабюка.

Слід зауважити, що досліджень, присвячених монументальному живопису Троїцького собору, небагато. Та все ж серед чернігівських дослідників-мистецтвознавців варто відзначити праці А. Адруга¹, які присвячені розвитку живопису в Чернігові другої половини XVII – XVIII ст. Схему розписів вітваря Троїцького собору подано у публікації М. Єфімова². Спогади про діяльність чернігівського архієпископа М. Десницького містяться у праці Ф. Гумілевського³. Про історію іконостасів Троїцького собору пише у своїй праці А. Доценко⁴.

27 вересня 1808 р. сталася пожежа, яка пошкодила купола Троїцького собору та Введенської церкви. Після цього довелося поновлювати стінописи Троїцького собору. Ремонтами займався архієпископ Михайло Десницький. Преосвященний Михайло очолював єпархію 18 грудня 1803 р. За словами Ф. Гумілевського, у єпархії на той момент панував безлад, бо попередник Десницького – Віктор Садковський – в останні роки життя не дуже переймався справами єпархії, і тому новопризначеному єпископові довелося наводити лад у єпархії, займатися ремонтами пошкоджених та занедбаних споруд монастиря. Гроші Десницький попросив у Синоду і отримав 12 тис. рублів⁵. На ці кошти відновили Троїцький храм: центральний купол укрили залізом, нову покрівлю пофарбували у зелений колір, яблука на куполах і хрести позолотили, на дзвіниці установили великого годинника (29 серпня 1808 р.) і на благодійні кошти зробили ремонт в архієрейському будинку⁶.

Архієпископ вирізнявся своїми господарськими уміннями і до усіх справ підходив уважно. Гумілевський дав таку характеристику владиці: «Майже 30 років після блаженного Михайла в Чернігівській єпархії все ще жив Михайло: на що не глянете, скрізь

© Миколайко Тетяна Анатоліївна – молодший науковий співробітник науково-просвітницького відділу Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній».

помітите більш-менш помітні сліди його пастирської діяльності»⁷. Діяння архієпископа збереглися до сьогодні у Троїцькому соборі у вигляді монументального живопису на склепінні центральної його частини.

Настінний живопис було зроблено під безпосереднім керівництвом преосвященного Михайла Десницького. За словами очевидців, архіпастир не лише визначав і вказував місце і розмір кожного сюжету, але і сам піднімався будівельними лесами наверх і спостерігав за правильністю і чистотою виконання живопису⁸.

Цикл сюжетів на склепінні Троїцького собору являє собою зображення релігійних доктрин, які активно популяризувалися у релігійних працях на початку XVIII ст. Саме за теологічною програмою найпершими частково були розписані Успенський собор та Троїцька надбрамна церква Києво-Печерської лаври.

У Троїцькому соборі символічно трактоване зображення – «Новозавітна Трійця», розміщене у головному куполі. По центру купола зображено Святого Духа у вигляді голуба з розгорнутими крильми. Майже більшу половину купола займає зображення Бога-Отця. На думку А. Адруга, зображення Бога-Отця у куполі храму майже повністю повторює гравюру німецького художника Юліуса Шнорр фон Карольсфельда, який є автором кількох полотен на біблійні теми, а найвідоміша його робота «Біблія в ілюстраціях». Тому, можливо, композиція у куполі храму запозичена з граверного зображення «Бог у перший день творіння». Мистецтвознавець зазначає, що композиція «Новозавітна Трійця» була написана ще у першій половині 1690-х рр., а тоді її, мабуть, поновили у першій половині XIX ст. За відомостями Ф. Гумілевського, композиція у центральному куполі Троїцького собору виконана у 1876–1878 рр.¹⁰ Схожа композиція «Новозавітна Трійця» зустрічається у Троїцькому соборі Густинського монастиря, Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври, і у XVIII ст. в Успенському соборі Києво-Печерської лаври у центральному куполі було зображення Св. Новозавітної Трійці.

Наступна композиція присвячена «семи стовпам премудрості», яка, ймовірно, запозичена з іконографічного зображення – «Премудрість Божа Софія Київська». Ікона вважається рідкісною, тому її практично неможливо зустріти у багатьох церквах, але є храми, де вона займає почесне місце і, зокрема, у іконостасі Софіївського собору у Києві. Давні візантійські письменники вважають, що ікона написана на підставі слів з притч Соломона: «Премудрість збудувала собі дім, витесала сім стовпів його» (Притч. 9; 1)¹¹. По колу, від Бога-Отця, зображено шість архангелів. Як небесні посланці на землі, архангели мали свою атрибутику і в мистецтві зображали їх з мечами, сферами, книгами й іншими предметами. Так, у центральному куполі Троїцького собору архангел Михайло в руці тримає полум'яний меч, архангел Серафїл зображений з батоном і полум'ям у руках, посудину з лікарськими засобами тримає у руці архангел Рафаїл, який зцілював хворих і допомагав нужденним. Архангел Рагудил тримає корону, як нагороду від Бога за корисну працю святим людям, архангел Варахїїл з трояндами, а Гавриїл традиційно з лілією. Їхні голови повернуті до Бога-Отця, а над ними написи їхніх імен старослов'янською мовою зроблено білилами. Нижче на простінках між вікнами у барабані купола розміщені зображення Божої Матері з дитям, пророки, одягнені у розкішний зелений, синій, червоний і золотистий одяг, і сім стовпів дому премудрості. Вниз, до карниза намальовані різнокольорові полоси з написами старослов'янською мовою «слава», «благодать», «смирненність», «чистота», «любов», «надія», а на іконі «Премудрість Божа Софія Київська» ці слова написані на різнокольорових сходинокх амвону.

З східного боку барабану купола залишилися сліди первісних розписів, які робилися прямо по штукатурці. Збереглося зображення ангела і орнамент, виконаний червоними фарбами, а у самому куполі фрагментів пізнішого живопису не виявлено¹².

Канонічно під барабанним кільцем у парусах розміщені повні зображення євангелістів з їхніми символами: Матвій з ангелом, Марк з левом, Лука з тільцем і Іоан з орлом.

Живопис у центральному куполі, барабані й парусах виконано олійними фарбами по левкасу, нанесеному на штукатурку¹³.

Розписи стелі й стін вівтарної частини собору «поновлювалися» у 1955-1956 рр. невідомими художниками, яких запросила адміністрація тоді діючого жіночого мо-

настиря. Робота виконана недбало: фарбовий шар не закріплювали, втрачений левкас не підводили, і вийшло так, що більшу частину авторського живопису було переписано¹⁴. Поновлено живопис на професійному рівні у 70-80 рр. ХХ ст.

Для монументального стінопису XVIII – початку ХІХ ст. у храмах характерним було зображення у сюжетах молитов, поширюються цикли зображень «Заповідей блаженства», церковних таїнств¹⁵. У стінописі Троїцького собору теж включено богословські цикли. У вітварі, зверху арка над престолом з зображенням «Старого Завіту», а навколо молитва «Отче наш» у символічному зображенні біблійних подій, які розкривають зміст молитви.

На арці над престолом розташовано сім окремих композицій, де зображено алегорії християнських чеснот, сюжети розділені ліпними тягами. По середині арки – пломеніюче серце на долоні у полум'ї. На серці Святий Дух, під ним літери М. Е. М. З правого боку від пломеніючого серця зображені чесноти – віра, надія, любов. Віра: зображено діву, яка стоїть на книзі з хрестом у руці. Надія: сюжетне зображення ангела на березі річки, який несе юнака на спині, у руці якого якір. Любов: зображено діву з палаючим серцем у руках, а над нею херувими. Ліворуч зображено такі християнські чесноти, як: набожність, замилування і страх Божий. Набожність: зображено жінку на колінах, руки на грудях, а біля неї речі – дзеркало, сагайдак із стрілами. Над нею сонячний диск з людським обличчям. Страх Господній: зображено людину на колінах перед вогняною кометою. Зліва ангел кидає в нього вогнем, а в іншій руці тримає різки. Замилування: зображено діву біля фонтану. На другому плані намальовано озеро, у якому по груди у воді стоїть чоловік, і рука із хмари ллє йому на голову воду.

Цікавим є розпис плафону вітваря, де сюжетно зображено молитву «Отче наш». Композиції розділені ліпними профільованими тягами на три частини. У центральній частині зображено Бога-Отця у хмарах, навколо нього херувими і над ним напис «Отче наш, що еси на небесах». З південного боку плафону – ангел, який тримає колесо, над ним зелена куля в оболонці семи небесних сфер. Справа від ангела нічне, а зліва – денне небо. Під ангелом є напис старослов'янською мовою, зроблений чорною фарбою, мабуть, частина тексту молитви, але через погану збереженість чи не чіткість напису текст напису в проекті реставрації не вказано. Логічно там має бути продовження молитви «Нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі».

У північній частині плафону намальований ангел на хмарі у вінку із квітів, а в руках тримає снопа. Біля його ніг кошик з хлібом і плодами. Над ним ще два ангели з рогом достатку і зеленою гілкою. Справа від них зображено дощові хмари, із яких ллє дощ. Під цією композицією міститься напис старослов'янською мовою «Хліба нашого насущного дай нам на сьогодні».

Продовження молитви «Отче наш» у живописі міститься на східній підпружній арці, і там розміщені такі композиції: «І прости нам борги наші» – зображено старця, який підраховує в рукописі свої гріхи, а ангел ганчіркою змиває на своїй скрижалі запис його гріхів; «Не введи нас у випробування» – зображено юнака, який молиться, а навколо нього спокуса: зліва від нього дерево пізнання добра і зла, на ньому змії. Унизу глобус, на якому сидить дракон, охопивши його лапами і крильми. Справа від юнака – оголена жіноча фігура; «Але визволи нас від лукавого» – на смертному ложі зображено в'язня в кайданах, і диявол в'яже йому плечі й руки ланцюгами. Ангел з неба несе два ключі для його звільнення¹⁶. Окрім сюжетних композицій, ще дві композиції пейзажу: ранішнього і нічного. Проілюстровану молитву «Отче наш» можна побачити на арках та стовпах Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври, де стінопис виконано у першій половині ХVІІІ ст.

На склепінні північного трансепту розміщено три композиції, присвячені подіям із життя Богородиці. Центральна і найбільша композиція «Взяття Божої Матері на небо», де по центру у хмарах зображена на повний зріст Божа Мати з ангелами, які підносять її на небо. Наступна композиція «Різдво Богородиці» – в центрі на підвищенні зображено немовля, замотане у червону тканину. Справа від нього сидить жінка, зліва стоїть старий чоловік. Така ж за площею композиція «Введення в храм», де зображено Марію на сходинках до храму, зустрічають її священник на чолі з первосвященником, а

позаду Іоаким і Анна. Навколо цих трьох основних композицій на підпружних арках зображені біблійні події із життя Богоматері.

У південному трансепті на склепінні зображено історичний цикл подій земного життя, страждань і слави Ісуса Христа. Центральною композицією циклу є «Вознесіння Христа», де Ісус зображений на хмарах у сіянні, під ним два світловолосі ангели у білому одязі з білими крильми. Справа від ангелів унизу зображено Богоматір з апостолами, а навколо здивовані люди. По обидві сторони центральної композиції містяться два зображення у трикутниках. З західної сторони – композиція «Різдво Христове». З східної – композиція «Вхід до Єрусалиму». Навколо цих центральних зображень на арках висвітлено у живописі події із останніх днів земного життя Ісуса. Композиції розділені між собою ліпними тягами і оздоблені акантовим листям.

Продовженням теми «молитви у живописі» є розписи на склепінні центральної нави, де зображено молитву «Символ віри». Символ віри – це коротке і точне викладення істин християнської віри і опис життєвого шляху Ісуса. «Символ віри» складається з 12-ти членів, які містять догми православної віри¹⁷. Починається догматичний цикл «Символ віри» з композицій, які розміщені на першій від центрального купола поперечній арці, де проілюстровано перший член Символа віри – «Вірую в єдиного Бога Отця, Вседержителя, творця неба і землі, і всього видимого і невидимого». По центру арки у трикутнику, з променями навколо нього, зображено «Всевидаче око», південніше містяться композиції «Створення світу» (неба і землі) – на першій композиції зображено нічне небо з зірками і місяцем, а на другій – гірський пейзаж і вода. З північного боку на арці композиція «Світ видимий», на якій зображено перших людей у раю, і композиція «Світ невидимий» – зображено ангельські чини на небесах. П'ять композицій на арці розділені між собою ліпними профільованими тягами.

Другий член Символа віри читається так: «І в єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, єдиногодного, що від Отця народився перше всіх віків. Світло від світла, Бога істинного від Бога істинного, рожденного, несотворенного, єдиносущного з Отцем, що через нього все сталося». Цей Символ віри зображений на середній поперечній арці між двома плафонами, де по центру композиція «Сонцеподібне сіяння у хмарах». У північній частині арки ілюстрація третій член Символа віри – «Марія і праведний Йосиф», читається так: «Він для нас, людей, і ради нашого спасіння, зійшов з небес, і воплотився від Духа Святого і Марії Діви, і став людиною» і говорить про зішестя Сина Божого з неба. На південній частині арки розміщені дві композиції «Суд Пілат» і «Зішестя з Христа», вони ілюструють четвертий член Символа віри: «І розп'ятий був за нас при Понтії Пілаті, і страждав, і був похований». На арці зображено воскресіння Ісуса Христа – це п'ятий член Символа віри: «І воскрес на третій день, як було написано».

Продовження циклу сюжетів молитви Символ віри у першому від вівтаря плафоні центральної нави. Шостий член Символа віри відображений у двох композиціях «Вознесіння», де Ісус зображений на повний зріст у хмарах на небі, а під ним на землі апостоли, а по центру Богоматір, і «Свята Трійця», зображено Ісуса, Бога-Отця і Святий Дух у вигляді білого голуба над ними – «І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця».

Сьомий член Символа віри говорить про друге пришестя Христа: «І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і царству його не буде кінця», зображення, яке ілюструє цей символ, розміщене у трикутнику з південного боку в центральному плафоні.

На західній поперечній арці центральної нави по центру зображено три вогняні язички на тлі сіяння з написом «І в Духа Святого» – це восьмий член Символа віри «І в духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця походить, що йому з Отцем і Сином однакове поклоніння і однакова слава, що говорив через пророків». У південній частині арки зображено людей, які славлять Святу Трійцю, а поруч – священник біля престолу під час літургії – це композиція «Освячення Святих Дарів», яка ілюструє дев'ятий член Символа віри, який читається так: «В єдину, святу, соборну і апостольську церкву». З північної сторони на арці композиція «Таїнство Хрещення», де зображено десятий член Символа віри: «Визнаю одне хрещення на відпущення гріхів». Завершується молитва у живописі на другому плафоні центральної нави, де по центру вміщена композиція «Зішестя Святого Духа», у західній частині – «Собор пророків», а з південної сторони зображено ангелів із сурмами і воскресіння мертвих – це одинадцятий член Символа

віри «Чекаю воскресіння мертвих». Кульмінаційною композицією є «Христос у славі» у північній частині другого плафону центральної нави, де Ісус сидить на престолі, зліва від нього Богоматір, справа – Іоан Предтеча, так зображено дванадцятий член Символа віри: «І життя будучого віку. Амінь».

У церковному стінописі зустрічається зображення християнських догм, зокрема, богословська програма розписів Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври спиралася на 12 положень Символа віри. Тільки у лаврській церкві члени Символа віри розміщені у різних частинах собору, а у Троїцькому соборі у Чернігові кожна частина Символа віри іде сюжетно одна за одною так, що можна читати у живописі цю молитву.

Мистецькою своєрідністю і органічною частиною інтер'єру собору є іконостас. Архієпископ Чернігівський Михайло Десницький відновлював не лише стінопис собору, а й із старого іконостасу XVII ст. заново зробив новий. Священик А. Ефімов, описуючи іконостас XIX ст., вказав, що він впритул закривав вівтар, складався з п'яти ярусів з позолоченими колонами, капітелями, різні прикраси вирізані по білому полю, у вигляді листя, кілець, зірок і завитків. Іконостас вражав грандіозністю і красою¹⁸. Про внутрішнє оздоблення Троїцького собору згадує краєзнавець М. Марков і, зокрема, іконостас охарактеризував кількома словами, як «наскрізний різьблений» і позолочений Михайлом Десницьким¹⁹. Більше інформації про іконостас Троїцького собору міститься у «Історико-статистичному описі Чернігівської єпархії», де описується як п'ятиярусний, з різьбленими колонами, капітелями, і визолочений по «першому полю». Ікони розташовані у п'яти ярусах, і у своїй сукупності іконостас представляє величне ціле. Царські врата, орнаменти тумб, 16 колон нижнього ярусу, хвилясті карнизи прикрашені умілим різьбленням.

У нижньому ярусі, окрім Царських врат, південні й північні двері, вісім ікон високих і широких.

У другому ярусі – ікони невеликі, майже, квадратні; у третьому – вузькі й довгі; у четвертому і п'ятому – менші у порівнянні з іконами у третьому ярусі²⁰.

Іконостас було знищено за радянських часів. У газеті «Українське полісся» (за 1942 р. 12 квітня), яка друкувалася у Чернігові, писали, що іконостас знищили за вимогою одного семіта²¹.

Підбиваючи підсумки вище написаному, можна відзначити, що стінопис на склепінні Троїцького собору дуже тонко продуманий, відтворений і одночасно є оригінальний. Стеля центральної частини собору розписана за мотивами двох молитв. Склепіння вівтаря містять композиції, які ілюструють молитву «Отче наш», а склепіння центральної нави зображають у сюжетах молитву «Символ віри». У центральному куполі традиційно зображена храмова композиція «Новозавітна Трійця», в трансептах у північній наві – цикл подій із життя та ушлявлення Божої Матері, у південній – цикл із земного життя та страждань і ушлявлення Ісуса Христа. Таким чином, монументальний стінопис першої половини XIX ст. на склепіннях Троїцького собору є яскравим художнім виразом богословських тем, характерних для XVIII – початку XIX ст.

1. Адрюг А. Живопис Чернігова другої половини XVII – початку XVIII століть. / А. Адрюг. – Чернігів: Чернігівський ЦНТІ, 2013. – 180 с.

2. Ефимов А. Черниговский Свято-Троицкий-Ильинский монастырь, ныне Троицко-Архиерейский дом. Его прошлое и современное состояние. / А. Ефимов // Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. – 1911. – № 15. – С. 400 – 408. (неоф. ч.).

3. Историко-статистическое описание Черниговской епархии. – 1873. – Кн. 2. – 98 с.

4. Ікони іконостасів Іллінської церкви та Троїцького собору м. Чернігова. Каталог. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2009. – 160 с.

5. Ефимов А. Черниговский Свято-Троицкий-Ильинский монастырь, ныне Троицко-Архиерейский дом. Его прошлое и современное состояние. / А. Ефимов // Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. – 1911. – № 15. – С. 401. (неоф. ч.).

6. Памятник архитектуры XVII века бывший Троицкий собор в г. Чернигове. Проект реставрации. – Т. 1. – Киев, 1973 – Арк.131-144 // Документальний фонд Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній». Чаиз 359. – С. 27.

7. К биографии Преосвященного Михаила Десницкого // Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. – 1904. – № 17. – С. 584.
8. Ефимов А. Черниговский Свято-Троицкий-Ильинский монастырь, ныне Троицко-Архиерейский дом. Его прошлое и современное состояние. / А. Ефимов // Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. – 1911. – № 15. – С. 402. (неоф. ч.).
9. Адрюг А. Живопис Чернігова другої половини XVII – початку XVIII століть. / А. Адрюг. – Чернігів: Чернігівський ЦНТІ, 2013. – С. 14.
10. Историко-статистическое описание Черниговской епархии. – 1873. – Кн. 2. – С. 38.
11. Митрополит Димитрій (Рудюк). Опис та значення ікони Святої Софії Премудрості Божої, яку вшановують у день Різдва Богородиці / Митрополит Димитрій (Рудюк) [Електронний ресурс] // Духовна велич Львова. – Режим доступу: <http://velychlviv.com/blog/opys-ta-znachennya-ikonu-svyatoyi-sofiyi-premudrosti-bozhoyi-yakuvshanovuyut-u-den-rizdva-bogorodytsi/>, дата доступу: 08. 05. 2017 р.
12. Проектные предложения по консервации масляной росписи XVIII – XX в. в памятнике архитектуры XVII в. – Троицком соборе в г. Чернигове. – Киев, 1972. – Арк.131-144 // Документальный фонд Национального архитектурно-исторического заповідника «Чернігів стародавній». Чаиз 359. – С. 11.
13. Там само. – С. 18.
14. Там само. – С. 22.
15. Жолтовський П. М. Український живопис XVII – XVIII ст. / П. М. Жолтовський // К.: Наукова думка, 1978. – С. 37.
16. Проектные предложения по консервации масляной росписи XVIII – XX в. в памятнике архитектуры XVII в. – Троицком соборе в г. Чернигове. – Киев, 1972. – Арк.131–144 // Документальный фонд Национального архитектурно-исторического заповідника «Чернігів стародавній». Чаиз 359. – С. 33.
17. Слобідський С. Закон Божий / С. Слобідський. – Київ, 2003. – С. 225.
18. Ефимов А. Черниговский Свято-Троицкий-Ильинский монастырь, ныне Троицко-Архиерейский дом. Его прошлое и современное состояние. / А. Ефимов // Прибавление к Черниговским епархиальным известиям. – 1911. – № 15. – С. 405. (неоф. ч.).
19. Марков М. О достопримечательностях Чернигова. / М. Марков – М. – 1847. – С. 24.
20. Историко-статистическое описание Черниговской епархии. – 1873. – Кн. 2. – С. 37.
21. Ікони іконостасів Іллінської церкви та Трійцького собору м. Чернігова. Каталог. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські береги», 2009. – С. 78.

Татьяна Миколайко

Живопись первой половины XIX в. в Троицком соборе

В статье проанализировано росписи на сводах алтаря, центрального купола и центрального нефа Троицкого собора, где проиллюстрировано две молитвы «Отче наш» и «Символ веры». Их появление автор связывает с деятельностью черниговского архиепископа Михаила Десницкого.

Ключевые слова: живопись, композиции, Троицкий собор, Михаил Десницкий, свод, алтарь, иконостас.

Tetiana Mykolyko

Painting of the first half of the 19th century in the St. Trinity Cathedral.

In article analyzes the paintings on the vaults of the altar, the central dome and the central nave of the St. Trinity Cathedral, where two prayers «Our Father» and «The Symbol of Faith» are illustrated. Their appearance author connects with the activities of Chernihiv archbishop Michael Desnitskyi.

Key words: painting, compositions, St. Trinity Cathedral, Michael Desnitsky, vault, altar, iconostasis.